

Obsah

Ekosofie T – od intuice k systému	13
Intuitivní začátek	15
Interpretace a zpřesňování v Naessově filosofii	19
Objasnění předložených pojmů	21
Životní prostředí	22
Seberealizace	23
Odvozování	25
Identifikace	27
Vnitřní hodnota	28
Hloubka	28
Kam řadíme hlubinnou ekologii?	32
Ekologická krize a hlubinně ekologické hnutí	41
Vážnost situace	41
Produkce a spotřeba – ideologie a praxe	43
Naše ekologické poznatky jsou velmi omezené	46
Hlubinně ekologické hnutí	47
Program hlubinně ekologického hnutí	49
Jak jsou v následujícím textu předloženy teze hlubinné ekologie	54
Od ekologie k ekosofii	58
Pojmy ekologie, ekofilosofie, ekosofie	58
Ekologie	59
Ekofilosofie a ekosofie	60
Nebezpečí „ekologismu“, neboli stavění ekologie nad ostatní vědy	63

Normativní hodnocení	65
Objektivní věda nemůže poskytnout návod k akci	65
Normy a hypotézy, normativní systémy	67
Všichni rádi generalizujeme	70
Ochranářská biologie	72
Objektivní, subjektivní a fenomenologický popis přírody	75
Existují v přírodě primární, sekundární a terciární vlastnosti?	80
Prótagorejská teorie „obojího“	84
Relační pole	84
Svět konkrétních obsahů	87
Gestaly a gestaltové myšlení	88
Emoce, hodnota a skutečnost	97
Od emocí k hodnocení	99
Skutečnost a hodnota, základní normy	104
Hodnotové priority je třeba předkládat energicky	104
Totální systémy, normativní modely ve tvaru pyramidy	110
Systémové myšlení v ekologii	118
Hledání konečného cíle – požitků, štěstí nebo dokonalosti?	121
Seberéalizace jako nejvyšší norma a klíčový pojem pro nejvyšší cíl	126
Ekosofie, technika a životní styl	131
Ekosofické uvědomování a životní styl	131
Při přechodu k ekosofickému životnímu stylu si vzájemně pomáháme	133
Následky proměněné mentality	136

Technika a životní styl	138
Čistě technické řešení neexistuje	140
„Ekologická krize je technicky řešitelná...“	144
Šetrné technologie a ekosofie	146
Invaze nešetrných technologií do rozvojových zemí	149
Ekosofie a technika – souhrn	152
Ekonomie z pohledu ekosofie	154
Návaznost na všezahrnující filosofie	154
Hlubinně ekologické hnutí opomíjí ekonomii	156
„...z čistě ekonomického hlediska...“	157
Ukázka systému hospodářské politiky	159
Hrubý národní produkt (HNP)	162
Proč by průmyslové země HNP neměly používat	164
Historické důvody pro přeceňování HNP	164
Proč není HNP měřítkem blahobytu?	165
Růst HNP vyžaduje neekologické technologie ve vzdálených oblastech	167
HNP neuspokojuje potřeby, ale chtivost	167
HNP znevýhodňuje práci v domácnosti	167
Růst HNP vede k nezodpovědné a nesolidární spotřebě zdrojů a globálnímu znečištění	168
Irelevantnost hospodářského růstu	168
Nesmyslné snahy o záchranu HNP	170
Zaměstnanost a hospodářský růst	170
Základní pojmy teorie blahobytu	171
Pojem ekonomického blahobytu	171
Od teorie blahobytu k normativním systémům	174
Od blahobytu k seberealizaci – od W k T	176

Zkoumání kvality života – ankety, které jdou do hloubky	178
Přikládání stínových cen přírodě	180
Závěr	188
Ekopolitika z pohledu ekosofie	189
Ekologické hnutí se před politikou neschová	189
Z hlediska politiky má vše význam, ne všechno je ale politikou	189
Nutnost analyzovat moc	190
Politizování ochrany přírody	191
Tři vrcholy politického trojúhelníku	193
Ekologické problémy a jejich vývoj	196
Další poznámky k základním ekopolitickým problémům	201
Znečištění	201
Zdroje	202
Počet obyvatel	203
Posilování věcí místních a globálních	205
Sebeurčení	205
Soběstačnost	207
Seberealizace místních komunit	209
Přímé akce; normy gándhíovského nenásilí	212
Bohaté a chudé země – od vykořisťování k vzájemné pomoci	218
Kritika knihy <i>Meze růstu</i>	219
Potřebujeme strany zelených?	221
Hlubinně ekologické hnutí a závažné politické otázky	225
Základní ideologické varianty	225
Socialismus a ekosofie	227
Byrokracie	228

Hlubinně ekologické a mírové hnutí	230
Každodenní ekologický program	231
Závěrečné poznámky	233
Ekosofie T – jednota a rozmanitost života	235
Univerzálnost práva na vlastní rozvoj	236
Podle ekosofie tvoří veškerý život a příroda jeden celek	236
„Rozvíjení možností je právem“	237
Život coby nesmírný historický proces	238
Univerzálnost práva na život a rozkvět	240
Nelze podceňovat jedinečnost lidstva	244
Ztotožnění, jedinečnost, celistvost a Seberealizace	247
Ztotožnění a odcizení, pojetí jedinečnosti a celistvosti	247
Ztotožnění a Seberealizace	249
„Hodnotu nemá nic, co nemá hodnotu pro lidi“	253
<i>Friluftsliv</i> – neuvěřitelná hojnost v přírodě	255
Krutost v přírodě – tragédie a komedie života	260
Historické ohlédnutí I – Bible	263
Historický pohled II – od Plotina k Descartovi	271
Pouhý význam člověka nás neopravňuje k nadměrnému sebevědomí	274
Nenásilí a filosofie jednoty	276
Uspořádání logicky nejvyšších norem a hypotéz Ekosofie T	281
Modely logických vztahů	281
Formulování nejzákladnějších norem a hypotéz	283
Normy a hypotézy mající původ v ekologii	286

Význam rozmanitosti, komplexnosti a symbiózy v rámci Seberealizace	287
Odvození norem místních komunit	292
Minimální podmínky a spravedlnost: třídy, vykořisťování	295
Grafické shrnutí Ekosofie T	298
Budoucnost hlubinně ekologického hnutí	300

Rejstřík

A

- akce 65, 108, 112, 115, 212 - 214, 217, 233, 279
akce přímé 134, 212 - 215, 217, 227, 232, 277, 303
alternativní hnutí 53, 138, 217
Alnæs, Finn 83
Ammons, A. R. 17
anarchismus 226
animismus 247, 250, 252
antropocentrismus 48, 205, 254
Aristoteles 63, 104, 131, 154, 274
axiomy 104 - 105

B

- Baker, Sir Samuel White 125
Barney, Gerald, *Global 2000 - Zpráva prezidentovi* 51
Beethoven, Ludwig van, *Patetická sonáta* 89, 91
Bentham, Jeremy 111
Bergson, Henri 128, 240
Bhágavadgíta, vliv 277, 280
Bible, přístup k přírodě 263, 265, 267 - 269
biofilosofie 80

- biologie, ochranářská 46, 72 - 75
biopráva, pojem 34
biosofie 61
biotopy 30, 50 - 51, 73 - 74, 197, 243 - 244, 265
blahobyť 44, 65, 117, 121, 126, 132, 161, 163, 165 - 166, 168, 171 - 177, 180, 185, 188, 252
bohatství 44, 48, 50, 52, 56, 65, 73, 128, 132, 139, 157, 168 - 169, 185, 234, 244, 255, 303
Bohm, David 120
Bohr, Niels 86
bolest 122 - 124, 126, 129, 278, 284, 291
Boulding Kenneth 188
Bryn, Steinar 135
Buber, Martin 250
Budoucnost v našich rukou,
Norsko 133 - 135, 137, 199, 226
byrokracie 193, 211 - 212, 228 - 229

C

- Caldwell, K. 66
Callenbach, Ernest 226
Callicott, J. Baird 102

Capra, Fritjof 113, 223
Carsonová, Rachel, *Tiché jaro* 97,
238, 300
ceny 88, 96, 142, 159, 170, 180 -
183, 185, 187, 189
Chamberlain, Kerry 178
Christie, Nils 229 - 230
cíle, ekonomické 42
cíle, jejich bohatost 37, 56, 132
cíle, politické 36, 155

D

Dammann, Erik 133 - 137, 226
Darling, Frank Fraser 66
Debreu 174
decentralizace 145, 147, 170, 206
- 207, 292
demokracie 69, 110, 117, 136,
172, 195, 209, 228, 249, 252, 297
demokracie, přímá 209, 228
Descartes, René 63, 81, 110, 271,
273 - 274
Devall, Bill a Sessions,
George 142, 195, 230
diverzita, kulturní 53, 204, 207 -
208
diverzita, přírodní 17, 25, 42, 50
- 52, 56, 73 - 75, 128, 234, 239
diverzita, technologií 224
dokonalost 55, 121, 123, 125 -
126, 165, 171
Dostojevskij, F. M. 24
Duncan, Otis Dudley 178

E

Einstein, Albert 77
ekocentrismus 34

ekofilosofie 16 - 18, 31 - 32, 38,
54, 58 - 61, 63, 65
ekofilosofie, definice 16
ekologická krize, její rozsah 41 -
46, 48, 50, 52, 54, 56, 72
Ekologická strana (britská) 195
ekologismus 63 - 65
ekonomie a centralizace 206, 210
ekonomie, definice 154
ekonomie, její ignorování 156 - 157
ekonomie, klasická 56
ekonomie, čistá 157
ekonomie, globální/lokální 169
ekopolitika 116, 189 - 190, 192,
194, 196, 198, 200, 202, 204, 206,
208, 210, 212, 214, 216, 218, 220,
222, 224 - 228, 230, 232, 234
ekosofie, coby osobní filosofie 18 -
19, 57, 61
ekosofie, definice 18, 60
ekosystémy, jejich zájmy 17
ekosystémy, potřeby 27
ekosystémy, rovnováha 47, 262
Ekotopie (Ernest Callenbach) 226
emoce 31, 83, 96 - 99, 101 - 103,
124, 237
emoce, v Ekosofii T 99
energie, plýtvání 139, 227, 232
energie, uvědomělá šetrnost 139
etika 14, 38, 40, 62, 69, 101, 125,
127, 155, 274, 283, 286
etika a ekonomika 155
etologie 245
evoluce 73, 200, 204, 239 - 240,
249, 262, 268, 288, 291, 304
evoluce, tvůrčí 128
existencialismus 125 - 126

F

- Faarlund, Nils 256
fakty a hodnoty 92, 102, 111
Fechner 63, 83
fenomenologie 39, 54, 75, 77, 79
Fox, Warwick 38 - 39
Fravar, M. Tagi a Milton, John 151
Frege, Gottlob 63
friluftsliv 139, 185, 255 - 260, 300
Frisch, Ragnar 155

G

- Gaia 200, 288
Galbraith, John Kenneth 191
Galileo Galilei 76, 81, 87 - 88
Galtung, Johan 65, 146, 220 - 221, 226
Gándhí, Máhátma 37, 108, 151, 212, 214, 226, 277 - 280, 291 - 292
Georgescu-Roegen, Nicholas 188, 202
gestalt, aperceptivní 92
gestalt, nižší a vyšší řád 89
gestalt, v Ekosofii T 21
Glacken, C. J. 267
Goldsmith, Edward 226
Greenpeace 303

H

- hédonismus 123 - 124, 173 - 174
Heidegger, Martin 80
Hendersonová, Hazel 166
hesla 52, 69, 109 - 110, 114 - 116, 132, 146, 192, 204, 227 - 228, 233, 238, 298, 301

- Hitler, Adolf, *Mein Kampf* 114
hlubinně ekologické hnutí a mírové hnutí 230 - 231, 303
hlubinně ekologické hnutí, hlavní témata 49, 51, 53
hlubinně ekologické hnutí, jeho budoucnost 300 - 301, 303 - 304
hlubinně ekologické hnutí, jeho platforma 17 - 18
hlubinně ekologické hnutí, kritika technokratických správ 109
hlubinně ekologické hnutí, srovnání s environmentálními 58
hlubinně ekologické hnutí, systémová pyramida 31
Hobbes, Thomas 82, 295
Hofseth, Paul 182, 187
holismus 89, 229
Holte, Fritz 159, 162 - 163
hrubý národní produkt 159, 162 - 171, 188, 198, 301 - 302
Hume, David 102
Husserl, Edmund 79
hypotézy 66 - 71, 73 - 74, 112, 114 - 116, 118, 120, 127, 129, 136, 161, 171, 177, 179, 213 - 215, 223, 238, 241, 269 - 270, 279, 281 - 285, 287 - 289, 291, 293 - 299
hypotézy, ekologické 286

I

- identita 15, 21, 27, 86, 88, 199, 236
Ignác z Loyoly, sv. 269 - 270
Indie 151, 292
individualismus 127, 227, 238, 262

informace 13 - 14, 20 - 21, 26, 31,
38, 47, 75, 134, 140, 179, 216
iniciativa 135, 143, 187, 228 -
230, 303
integrace 32
interdisciplinární 119, 280
interpretace 13, 19, 21, 32, 38,
68, 79, 111, 116, 127, 175, 266,
268, 283, 295, 298, 300
intuice 13 - 16, 18, 20, 22, 24 -
26, 28 - 30, 32, 34, 36 - 38, 40
IUCN 51

J

„já“ 87, 100, 127, 243, 250, 252,
256, 280, 287
James, William 99
jednoduchost 290

K

kampaně 137 - 138, 151, 166,
213 - 216, 231
Kant, Immanuel 76, 114, 128, 251
kapitalismus 142, 226 - 229, 273
Kierkegaard, Søren 14
Klée, Paul, *Myslicí oko* 92
Komarov, Boris 228
komedie/tragédie 260 - 261, 263
komunikace 19 - 20, 37, 62, 68 -
69, 107, 109, 130, 199, 209, 244
komunikace, mezi kulturami 94
komunismus 226, 297
komunity, místní 52 - 53, 96, 151
- 153, 157, 169, 199, 208 - 211,
292, 296, 298
komunity, zelené 56, 173, 209 -
210, 226

konflikty, environmentální 49,
183, 188, 190 - 191
konflikty, jejich řešení 108 - 109,
235, 277
křesťanství, vztah k přírodě 235,
263, 267, 269 - 271
krutost v přírodě 34, 260 - 261,
263
kvalita 39, 42 - 44, 48, 50, 53, 56,
82, 110, 121, 126, 132 - 134, 149,
163, 165 - 166, 178 - 180, 204, 256
kvalita života 43 - 44, 48, 50, 53,
56, 110, 121, 126, 131 - 134, 149,
163, 165 - 166, 178 - 180, 204,
224, 256
Kvaløy, Sigmund 226
kyselá dešť 144, 195, 302

L

L'Orange, H. P. 271 - 272
lesy, jejich devastace 149
Lévy-Bruhl, Lucien 93
Lewin, Kurt 293
Lovelock, James 200

M

Marx, Karél 155
Meadowsová, Donella 220
Meeker, Joseph W. 261 - 262
mělké ekologické hnutí 144
menšiny 101, 140, 180, 208, 302
Meze růstu (Římský klub) 219
mikrokosmos/makrokosmos 91
!~91
Milbrath, Lester 35 - 37, 221
Mill, John Stuart 155, 172
Miller, G. Tyler 203

mocenské struktury 67, 190 - 191, 219
Modell, Walther 94 - 95
Muir, John 56
mysticismus 249, 253

N

náboženství 40, 237, 252
nadměrodní společnosti 190, 218
Naess, Arne 13 - 16, 18 - 26, 28 - 29, 31 - 32, 34, 37 - 39, 47, 63 - 64, 68, 87, 110, 125, 204 - 205, 214, 219, 231, 245
náklady, společenské 157, 170, 227
Nansen, Fritjof 256
národní parky 30, 73, 115, 204, 213, 258
nátlakové skupiny 56, 185, 187, 190, 302
NATO 231
Néhrú, Džaváharlál 151
nenásilí 25, 107, 212 - 215, 217, 231, 262, 271, 276 - 281, 292
nevědomost 46, 62, 251
Newton, Izák 76, 81, 254
nezaměstnanost 108, 137 - 138, 147, 157, 177
Nietsche, F. W. 16

O

O'Riordan, T. 32, 34 - 35
objektivita 65, 183
obrana, nenásilná 231
obsah, konkrétní 39, 87 - 88, 92, 100, 102, 283
ochrana přírody, její

politizace 136, 191
odpad 137, 139, 143, 185, 218, 258, 290
odvozování, logické 25 - 26, 67, 112, 298
omezování, strategie 52
ontologie 14, 20, 38, 58, 62, 88 - 90, 94, 101, 300
organizace 37, 53, 72, 133, 143, 199, 202, 214 - 215, 219, 231, 278
ovládnutí 292
ovládnutí přírody člověkem 48

P

paleontologie 239, 244
perfekcionismus 125, 173
perspektivy 29, 249, 276
Petrarca 272 - 273
Plán na přežití (Edward Goldsmith) 226
politika 56, 109, 116, 151, 169, 178, 190, 196 - 199, 210 - 211, 230, 237, 295
popis, fenomenologický 75, 77, 79
popis, relační 78
popis, subjektivní/objektivní 75, 77, 79, 87
poptávka a potřeby 44, 157 - 158, 178
populace 50, 74 - 75, 118, 144, 197 - 198, 203, 206, 224 - 225
Porrirt, Jonathan 195, 222
postoje, jejich změny 191, 247, 253
požitek 123 - 124, 165, 174
práce v domácnosti, její
podceňování 167
práva 34, 215, 236 - 237, 239 -

241, 243, 245, 247, 258, 264, 279
pravidla 21, 105, 161, 202, 279
priority 42 - 43, 55, 71 - 72, 98,
104 - 105, 107 - 109, 111, 113 -
114, 121, 129, 137, 170, 174 -
176, 178 - 179, 193, 200, 212,
231, 234, 273, 296
přístup k přírodě 39, 110, 255
projekce 88
Prótagorás 84 - 85, 87
protijaderné kampaně 231
provázanost 85, 88
provázanost, ekologická 22
půda 14, 30, 42, 95, 142, 149,
154, 198, 204 - 205, 228, 251,
268, 302
Pythagoras 63

Q

Quesnay, François 155

R

racionalita 55, 97, 158
Rader 174
radost 13 - 14, 93, 115, 124 - 125,
128 - 129, 136, 139 - 140, 245 -
246, 252, 256, 261 - 262, 278
realita 27, 31, 39, 54, 77 - 79, 83,
86, 88 - 89, 92 - 94, 97, 101, 118 -
120, 126, 191, 272 - 273
regulace 196, 229
rekreace 71, 255
relacionalismus 86
Rensch, Bernard 80 - 81
revidovatelnost 67
rezervace 74 - 75
Římský klub, *Meze růstu* 219, 221

rozdělování 161, 165 - 166, 171
rozhodovací procesy 62, 183, 186,
190
rozhodovací procesy,
ekonomické 183
rozhodovací procesy, politické 186
rozvojové země 56, 65, 123, 136,
139, 149 - 151, 158, 168, 189,
199, 201 - 202, 218 - 219, 303
růst, hospodářský 35, 44 - 46, 52,
137, 144, 158 - 159, 161 - 171,
174, 188, 192, 202, 210
růst, nulový 169, 183

S

Šankara, indický filosof 278
Schopenhauer, Arthur 123
Schumacher, E. F. 145 - 146, 188,
192, 207, 269 - 271
sdělovací prostředky 153, 155,
191, 210, 303
Seattle, náčelník 296
sebeurčení 205 - 207, 226, 230
sémantika 13, 19, 77, 127
Sessions, George 48, 142, 195, 230
Simon, Julian 45
skromnost 16
Smith, Adam 155
socialismus 226 - 227, 229, 260,
297
solidarita 113, 218, 227, 240, 248
Sosialøkonomen 159, 165, 169
Soulé, Michael 73 - 75, 200
soutěživost ve sportu 256, 259
Sovětský svaz 175 - 176, 228
Spencer, Herbert 63
Spinoza, Baruch 13, 26, 31, 64,

96, 110, 124 - 125, 127, 240, 283,
287

sport 186, 256, 259

spotřeba, 163

spotřeba, coby základní norma 161

spotřeba, její změny 44, 132, 135,
188, 191

spotřeba, současná struktura 135

štěstí 55, 65, 71, 116, 121, 123 -

126, 156, 164 - 165, 169, 171,

224, 255, 261

stínové ceny 170, 180 - 181, 183,

185, 187

strategie hranic 187

struktury 17, 28, 32, 49, 67, 73 -

74, 78, 87 - 88, 100, 102, 135,

137, 141, 146, 157, 190 - 191,

195, 199, 219 - 220, 302

subjektivita 55, 58, 75 - 80, 82,

96, 99 - 100, 105, 184, 254

symbióza 17, 22, 242, 246, 251,

286 - 289, 291 - 292

symboly 95 - 96, 99, 138

T

technocentrismus 34

technokracie 109, 124, 149

technologie 34 - 35, 52 - 53, 55 -

56, 109, 142 - 147, 149 - 153, 167

- 169, 186, 209, 211, 218, 220,

224, 235, 248

teorémy 64, 104 - 105, 283

teorie „obojího“ 84 - 87

Thákur, Rabíndranáth 278

Tjučev, F. 76

Tomáš Akvinský 110, 271

trh 144, 167, 174, 211

třídní společnosti 296 - 297

tušení 40, 240

U

udržitelnost 166, 171

uspokojení 36 - 37, 48, 51 - 52,

133, 146, 171 - 173, 232, 243,

246, 250, 293 - 294, 296

utilitářství 55, 79, 174, 274

uvědomění 240, 242, 248, 284,

301 - 302

V

Valéry, Paul 143

vědění 60, 96, 274

věrnost 117, 248

vnímání 40, 58, 75, 79 - 81, 86,

89 - 92, 100 - 101, 244, 272

vymírání druhů 74, 249

vzdělání 72, 178, 182, 211

W

Watson, Richard 97, 204

Wells, H. G. 256

Wenstrup, Fred 184

Whitehead, A. N. 80, 83

Winner, Langdon 143

Wittgenstein, Ludwig 28

X

Xenofanés 154

Z

zaměstnanost 159, 170 - 171, 177

Zapffe, Peter Wessel 61, 278

zásahy do ekosystémů 46 - 47, 302
zemědělství 137, 185, 204, 300
životní prostředí 22, 27, 36, 42,
45, 47 - 48, 59 - 60, 82, 87, 95 -
96, 108, 110, 132 - 133, 143, 166,
187, 197, 218 - 219, 227, 233,
258, 271, 300
životní prostředí, postoj k němu 39
životní styl 14, 23, 36, 131 - 153,
178, 191, 207, 210, 218, 224, 233,
237, 256 - 257, 262, 300 - 301
životní úroveň 43 - 44, 50 - 51,
56, 121, 126, 132 - 134, 136, 147,
149, 164 - 165, 178, 204, 207,
211, 291, 296, 301, 303
zkušenost 13 - 14, 36, 38 - 40,
43, 71, 85, 92, 97, 100, 104, 106,
125, 195, 214, 226 - 227, 277,
291, 298
zkušenost, spontánní 54
změny, ekonomické 52, 144, 302
znečištění 45, 64, 66, 115, 143 -
144, 164, 168, 170, 185, 197, 201
- 202, 205, 218, 221, 301 - 302
zrání 128 - 129, 255